

DATUM: 11 oktober 2022
ONDERWERP: Kader Datakwaliteit
KENMERK: D/2022/718/OH

Kader Datakwaliteit – Wet Toekomst Pensioenen

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING KADER DATAKWALITEIT	4
2.	OVERZICHT KADER DATAKWALITEIT	8
3.	FASE 1: OPZET DATAKWALITEIT	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Stappenplan	15
3.2.1	Datakwaliteitsbeleid	15
3.2.2	Kritieke data-elementen (KDE)	15
4.	FASE 2: RISICO-INVENTARISATIE EN –BEOORDELING	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Stappenplan	16
4.2.1	Stap 2.1.1: Profiel pensioenuitvoerder	16
4.2.2	Stap 2.1.2: Profiel deelnemers	19
4.2.3	Stap 2.2 Risicobeoordeling	20
4.2.4	Stap 2.3 Vaststellen aanvullende activiteiten	22
5.	FASE 3: DATA-ANALYSES EN DEELWAARNEMINGEN	25
5.1	Inleiding	25
5.2	Stappenplan	25
5.2.1	Stap 3.1: Data profiling	25
5.2.2	Stap 3.2.a: Uitvoeren generieke analyses	27
5.2.3	Stap 3.2.b: Bepalen en uitvoeren specifieke analyses	28
5.2.4	Stap 3.3: Deelwaarnemingen	30
6.	FASE 4: RAPPORTAGE EN BEOORDELING	33
6.1	Inleiding	33
6.2	Stappenplan	33
6.2.1	Stap 4.1: Rapportage en beoordeling	33
6.2.2	Stap 4.2: Besluitvorming	34
6.2.3	Stap 4.3: Correcties uitvoeren	35
6.2.4	Stap 4.4: Voorlopig oordeel bestuur over de datakwaliteit	36

7.	FASE 5: VERRICHTEN VAN OVEREENGEKOMEN SPECIFIEKE WERKZAAMHEDEN DOOR DE EXTERNE ACCOUNTANT/EXTERNE IT-AUDITOR	38
8.	FASE 6: BESLUIT OVER DATAKWALITEIT VOOR INVAREN	39
A.	BIJLAGEN	40
A.1	Bijlage Pensioenuitvoerdersrisico-indicatoren	40
A.2	Bijlage Vragen datakwaliteitsbeheersingsraamwerk	43
A.3	Bijlage Deelnemersrisico-indicatoren	48
A.4	Bijlage Voorbeeld KDE's	49
A.5	Bijlage Generieke analyses	51
A.6	Bijlage Risicobeoordelingstemplate	58
A.7	Bijlage Begrippenlijst	59

1. Inleiding kader datakwaliteit

Voor pensioenuitvoerders die invaren in het nieuwe pensioenstelsel is datakwaliteit van essentieel belang. Zonder afdoende inzicht in de datakwaliteit voorafgaand aan het invaren, kan de pensioenuitvoerder geen goed en evenwichtig invaarbesluit nemen en kunnen fouten ontstaan in de berekende individuele ‘pensioenvermogens’. Deelnemers moeten er natuurlijk op kunnen vertrouwen dat de omzetting naar de individuele pensioenvermogens juist geschiedt en dat zij krijgen waar zij recht op hebben. Volgens de wet¹ moet een pensioenuitvoerder daarom kunnen aantonen dat de datakwaliteit voor, tijdens en na transitie geborgd is. In de wet worden twee toetsmomenten onderscheiden: toetsmoment 1 betreft het vaststellen van de datakwaliteit als voorbereiding op het totale proces van invaren en toetsmoment 2 vindt vlak na het moment van invaren plaats.

Dit kader datakwaliteit heeft tot doel te faciliteren dat pensioenuitvoerders² die wensen in te varen³ op een consistente en aantoonbare wijze de datakwaliteit onderbouwen en borgen. Het kader richt zich op toetsmoment 1 en onderscheidt zes fasen met daarbinnen verschillende uit te voeren stappen. Als een pensioenuitvoerder deze stappen doorloopt, krijgt zij aantoonbare inzage in de datakwaliteit en kan zij zich een oordeel vormen over de datakwaliteit die nodig is om te kunnen invaren. Door dit kader toe te passen levert de pensioenuitvoerder een aantoonbare best effort om de datakwaliteit te borgen vóór het invaren. Het kader is geschreven door vertegenwoordigers uit de sector en de Pensioenfederatie.⁴

Het is aan de pensioenuitvoerder zelf om vast te stellen en te onderbouwen of en – zo ja – welke aanvullende activiteiten, naast degene die genoemd worden in dit kader, nodig zijn om tot het oordeel te komen dat de data in de pensioenadministratie van voldoende⁵ kwaliteit is vóór het invaren. De in dit kader omschreven stappen geven een belangrijk uitgangspunt en basis voor de werkzaamheden rond datakwaliteit, de opgenomen bijlagen zijn ter illustratie. De

¹ Concept Besluit Toekomst Pensioenen artikel 46 lid 4.

² De term pensioenuitvoerder betreft in beginsel pensioenfondsen, verzekeraars en premiepensioeninstellingen. In dit kader heeft het betrekking op de pensioenuitvoerders die invaren en dit betreft enkel de pensioenfondsen.

³ Dit kader heeft betrekking op de pensioenuitvoerders die invaren en is daarom alleen van toepassing op bedrijfstakpensioenfondsen (BPF), Ondernemingspensioenfondsen (OPF), Beroepspensioenfondsen (BerPF) en Algemeen Pensioenfondsen (APF) die besluiten om in te varen. Dit kader is niet relevant voor pensioenverzekeraars en premiepensioeninstellingen omdat zij niet invaren.

⁴ Met dank aan feedback tijdens de preconsultatie van een deel van de pensioenuitvoerders, DNB, de AFM en de NBA, die in deze versie is verwerkt.

⁵ De data is van voldoende kwaliteit (in termen van juistheid en volledigheid) indien de afwijking van de gevonden onjuistheden binnen de risicobereidheid van de pensioenuitvoerder valt. Hieronder verstaan wij de beoordeling of het totaal van de effecten van de individuele gevonden fouten nog binnen de risicobereidheid valt van de pensioenuitvoerder. De individuele fouten worden enkel afgezet tegen de MTA.

eigen organisatie, de interne beheersing en de risico's van de uitgevoerde pensioenregelingen zijn namelijk bepalend voor de precieze werkzaamheden die rond datakwaliteit moeten plaatsvinden. Op basis van het 'comply or explain' principe kan de pensioenuitvoerder onderbouwen waarom bepaalde werkzaamheden eventueel niet of niet volledig worden uitgevoerd.

Het kader is geadresseerd aan het bestuur van de pensioenuitvoerder, als eindverantwoordelijke voor pensioenbeheer en daarmee datakwaliteit. In praktijk zullen de onderscheiden fasen en stappen samen met de pensioenuitvoeringsorganisatie (PUO) worden uitgevoerd, op een wijze die past bij de onderling afgesproken werkverdeling. Voorzien is dat het kader als volgt wordt gebruikt:

- De pensioenuitvoerder bepaalt zelf of de bestaande governance inrichting toereikend is om dit kader en eventuele aanvullende werkzaamheden te kunnen uitvoeren en hoe taken en verantwoordelijkheden daarvoor worden belegd. Mocht de governance inrichting niet toereikend zijn dan bepaalt en beschrijft de pensioenuitvoerder de aanvullende maatregelen die zij hiervoor heeft getroffen. De pensioenuitvoerder kan hierbij, binnen de bestaande afspraken tussen pensioenuitvoerder en PUO, gebruik maken van het 3 lijnen model van de PUO. Hierbij blijft de pensioenuitvoerder eindverantwoordelijk voor de toepassing van dit kader en de uitvoering hiervan.
- De pensioenuitvoerder doorloopt de in dit kader benoemde fasen en voert de eventueel aanvullende benodigde werkzaamheden uit, documenteert de uitkomsten van alle werkzaamheden alsook mogelijke afwijkingen t.o.v. dit kader. Dit documenteren is noodzakelijk voor het onderbouwen van de interne besluitvorming, om het toetsen door de externe accountant⁶ mogelijk te maken en verantwoording af te leggen aan stakeholders en de toezichthouders.
- Het doorlopen van de in dit kader benoemde fasen en aanvullende werkzaamheden voert de pensioenuitvoerder in ieder geval uit voor elke nieuwe pensioenregeling waarvoor een implementatieplan wordt ingeleverd.
- De pensioenuitvoerder neemt alle binnen dit kader voor het invaren relevante data in beschouwing, dus niet alleen de beschikbare data. Het kader omschrijft hoe met niet-beschikbare data kan worden omgegaan. De bij de pensioenuitvoerder bekende nog niet verwerkte mutaties worden wel vóór het invaarmoment verwerkt (en er zijn dus geen tot beperkte verwerkingsachterstanden). En de – bij de werkgever – bekende mutaties worden tijdig aangeleverd. Voor het verwerken van eventuele terugwerkende kracht mutaties stelt de pensioenuitvoerder uitgangspunten op.

⁶ Waar in dit kader externe accountant wordt genoemd kan ook externe IT-auditor gelezen worden, zie hoofdstuk 7.

- De pensioenuitvoerder kijkt naar datakwaliteit van alle deelnemers (actief, slaper, gepensioneerd, etc.) die bij de pensioenuitvoerder zijn aangesloten. Waar in dit kader ‘deelnemer’ staat is dit dan ook in deze brede zin bedoeld. Waar het kader omwille van de leesbaarheid enkel refereert aan ‘aanspraken’ worden hier ook eventuele pensioenrechten mee bedoeld.
- De pensioenuitvoerder draagt ook zorg voor goede en consistente communicatie met deelnemers. Rond de transitie naar het nieuwe stelsel speelt communicatie met de deelnemer een cruciale rol. In de eerste plaats steunt de individuele deelnemer op deze informatie om inzicht te krijgen in de gevolgen van het opgebouwd pensioen. Bovendien geldt dat de kwaliteit van deze informatie van grote invloed is op het vertrouwen in de pensioensector.

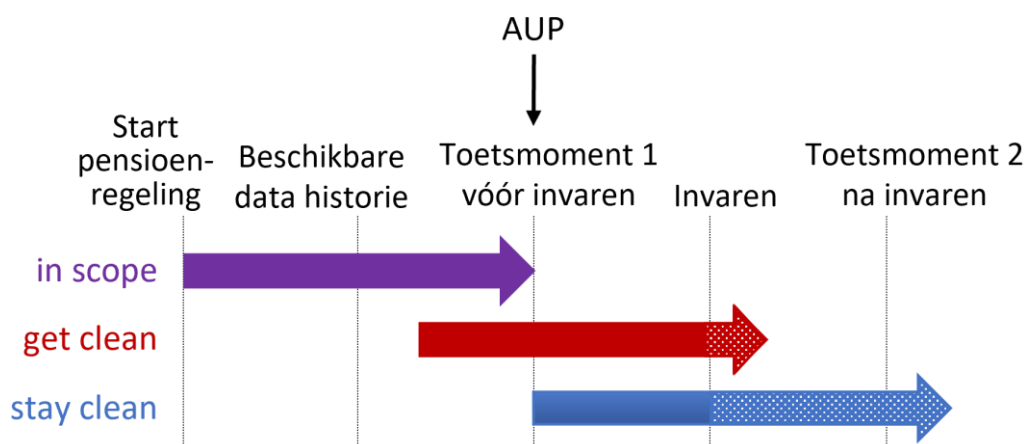
Het kader datakwaliteit is onderdeel van een groter geheel aan werkzaamheden waarmee de datakwaliteit voor, tijdens en na transitie geborgd moet gaan worden.

Figuur 1 geeft de verwachtingen rond datakwaliteit over de tijd heen.

- De eerste paarse pijl ‘in scope’ betreft dit kader en geeft aan dat alle data (niet alleen de beschikbare data, zie hierboven) vanaf de start van de pensioenregeling (en pensioenregelingen die zijn opgegaan in de huidige pensioenregeling) in scope zijn van dit kader.
- De tweede rode pijl ‘get clean’ geeft aan dat de pensioenuitvoerder ruim voor het moment van invaren start met het schonen, verbeteren en/of verrijken van de data. Het kan voorkomen dat dit proces niet helemaal is afgerond voor het invaren. Maar dit is enkel acceptabel als de dan nog lopende acties aantoonbaar geen substantiële invloed meer hebben op de aanspraken dan wel dat die invloed bekend is en onderbouwd wordt meegenomen bij het invaren. Onderdeel van ‘get clean’ is een correctie-/herzieningenbeleid, waarin onder meer wordt vastgelegd hoe en wanneer gecommuniceerd wordt in geval van onjuistheden in de pensioendata. Het correctie-/herzieningenbeleid dient gemakkelijk leesbaar te zijn voor een leek en goed vindbaar op de website van de pensioenuitvoerder.
- De blauwe pijl ‘stay clean’ geeft aan dat de pensioenuitvoerder, na het doorlopen van de in dit kader opgenomen fasen, waar nodig maatregelen ter verbetering en ter waarborging van de datakwaliteit zal implementeren om de datakwaliteit blijvend te borgen en te monitoren.
- Op het toetsmoment vóór invaren (toetsmoment 1) voert bovendien een externe accountant minimaal een opdracht tot overeengekomen specifieke werkzaamheden⁷ uit ten aanzien van de datakwaliteit. Dat is hier aangegeven middels AUP (agreed upon procedures).

⁷ Zie hoofdstuk 7 voor een beschrijving van de mogelijke typen werkzaamheden.

- Bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is het essentieel dat de juiste data van deelnemers wordt gebruikt bij het invaren en dat dit aansluit bij de bij hen bekende informatie over hun aanspraken. De pensioenuitvoerder toetst voorafgaande aan het invaren of de gegevens uit de pensioenadministratie overeenkomen met hetgeen is gecommuniceerd aan de deelnemer/zal worden gecommuniceerd met de deelnemer.
- Op het toetsmoment na invaren (toetsmoment 2) wordt gecontroleerd of de aanspraken die gebruikt zijn voor de invaarberekeningen aansluiten met hetgeen is gecommuniceerd aan de deelnemer.

Figuur 1 Overzicht van de verwachtingen in de tijd

2. Overzicht kader datakwaliteit

Dit kader datakwaliteit ter voorbereiding op het invaren omvat zes fasen, die door de pensioenuitvoerder doorlopen worden.

De zes fasen betreffen:

FASE 1 OPZET DATAKwalITEIT

Deze fase behelst het (her)formuleren van beleid voor datakwaliteit met onder meer de (minimaal) kwalitatieve risicobereidheid en het inventariseren van de kritieke data-elementen (KDE).

FASE 2 RISICO- INVENTARISATIE EN -BEOORDELING

In deze fase vindt de risicobeoordeling plaats. Dit verloopt in een aantal stappen waarin achtereenvolgens de relevante risicofactoren voor de pensioenuitvoerder worden geïnventariseerd, waaronder het aanwezige datakwaliteitsbeheersingsraamwerk, en de specifieke deelnemersrisico's onderkend worden die voortkomen uit de aard van de pensioenuitvoerder, de pensioenregeling en de deelnemerspopulatie. Op basis van deze inventarisatie vindt een risicobeoordeling plaats per kritische data-element (KDE). Tevens wordt de kwantitatieve risicobereidheid geformuleerd op de individuele aanspraak, hierna maximaal toegestane afwijking (MTA).

FASE 3 DATA-ANALYSES EN DEELWAARNEMINGEN

Het doorlopen van de derde fase geeft inzicht in de plausibiliteit en juistheid van de data door het uitvoeren van een reeks data-analyses. In deze fase worden (groepen van) outliers geïdentificeerd en mogelijke fouten in de data opgespoord (data profiling) waarbij het van belang is dat alle KDE's worden betrokken. Ook kunnen technieken als patroonherkenning op (delen) van portefeuilles en/of deelnemersgroepen worden toegepast. De uitkomsten van deze analyses resulteren in populaties waarop deelwaarnemingen worden uitgevoerd en waarmee inzage wordt verkregen in de juistheid van de data in zijn algemeenheid en specifiek voor de geïdentificeerde outliers (op KDE-niveau). Daarnaast worden deelwaarnemingen per risicogroep uitgevoerd.

FASE 4 RAPPORTAGE EN BEOORDELING

In de 'Rapportage en Beoordeling' fase stelt de pensioenuitvoerder een rapportage aan het bestuur op met daarin de uitgevoerde werkzaamheden, uitkomsten en conclusies. Aan de hand van de rapportage beoordeelt de pensioenuitvoerder de bevindingen en stelt een plan van aanpak op voor het uitvoeren van de acties die nodig zijn om de datakwaliteit op het juiste niveau voor invaren te brengen.

FASE 5 VERRICHTEN VAN OVEREENGEKOMEN SPECIFIEKE WERKZAAMHEDEN DOOR DE EXTERNE ACCOUNTANT

De pensioenuitvoerder schakelt een externe accountant in voor het uitvoeren van overeengekomen specifieke werkzaamheden die gericht zijn op het feitelijk verifiëren van de uitgevoerde werkzaamheden en rapporteren van de uitkomsten hiervan.

FASE 6 BESLUIT OVER DATAKWALITEIT VOOR INVAREN

Op basis van de opgestelde rapportage, het plan van aanpak en de uitkomsten van de overeengekomen specifieke werkzaamheden kan het bestuur van de pensioenuitvoerder vervolgens besluiten over de mate waarin de data voldoet aan de datakwaliteitseisen zoals vastgesteld door de pensioenuitvoerder voor het invaren. Hierbij wordt de gehanteerde MTA van de individuele aanspraak expliciet meegewogen en gedocumenteerd.

NB. Gedurende of na het doorlopen van de bovenstaande fasen kan het zijn dat bepaalde inzichten ontstaan die maken dat aanvullende werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen een eerder doorlopen fase. Dit maakt dat de fasen een iteratief karakter kennen. De pensioenuitvoerder kan, binnen de bestaande afspraken tussen pensioenuitvoerder en PUO, gebruik maken van het 3 lijnen model van de PUO. Hierbij blijft de pensioenuitvoerder eindverantwoordelijk voor de toepassing van dit kader en de uitvoering hiervan.

Bovenstaande fasering is in onderstaand schema weergegeven, inclusief het iteratieve aspect tussen de fasen.

